

Lucie Nitschová Rozpočtové instituce v zemích EU. Praha 30.03.2001 – 31.03.2001. In: *Theoretical and Practical Aspects public Finance*. Liberec : Technická univerzita, 2001, s. 54. ISBN 80-7083-547-8.

Rozpočtové instituce v zemích EU

Ing. Lucie Nitschová, katedra veřejných financí, VŠE v Praze

.1 Úvod

Dne 7. února 1992 byla v Maastrichtu podepsána Smlouva o vzniku Evropského společenství. Podle článku 104 této smlouvy musí členské země ES zabránit nadměrným vládním deficitům. Evropská komise bude proto sledovat zda rozpočtová situace je v souladu s rozpočtovou disciplínou definovanou dvěma kritérii:

1. podíl vládního deficitu na HDP nesmí překročit 3 %, překročení je možné pouze v případě podstatného a trvalého poklesu tohoto podílu nebo ve výjimečných případech, kdy však podíl vládního deficitu na HDP musí být blízko referenční hodnotě
2. podíl veřejného dluhu na HDP nesmí překročit 60 %, překročení je možné pokud se podíl přibližuje referenční hodnotě dostatečným tempem. [TREATY ESTABLISHING THE EC]

Maastrichtská konvergenční kritéria týkající se vládního deficitu a veřejného dluhu přispěla k vytvoření společného zájmu na snížení deficitu v zemích, kde takový konsensus do té doby chyběl a posílila ho v zemích ostatních.

Empirické výzkumy (např. VON HAGEN (1992), DE HAAN ET AL. (1992), VON HAGEN A HARDEN (1994), ALESINA ET AL. (1996), HALLERBERG A VON HAGEN (1997)) potvrzují, že určité rozpočtové instituce (tj. pravidla, která ovlivňují přípravu, schvalování a vykonávání rozpočtu) jsou účinné při snižování deficitu v zemích, ve kterých je politická nestabilita. Existuje totiž určitá empirická podpora názoru, že politická nestabilita vede k vyšším vládním deficitům a vyššímu veřejnému zadlužení (např. ROUBINI A SACHS (1989), GRILLI ET AL.(1991), DE HAAN ET AL.(1992), TABELLINI (1993) naopak např. HAHM ET AL.(1996) tuto hypotézu nepotvrdili).

Cílem předkládané práce je analyzovat vliv institucí na výši vládního deficitu v 15 členských zemích EU v období 1981 – 2000 a určit změny, ke kterým došlo vytvořením maastrichtské instituce. Maastrichtskou institucí rozumíme nový prvek v rozpočtovém procesu v členských zemích EU, kterým bylo stanovení konvergenčních kritérií v roce 1992. Z hlediska rozpočtového

procesu není důležité, zda stanovená kritéria jsou nebo nejsou splněna, rozhodující je, že existují.

Příspěvek je rozdělen do tří částí. V první části je vysvětleno, jakým způsobem mohou vhodné instituce přispět k dosažení optimálního rozpočtu. Předpokládáme, že hlavní příčinou přetrvávajících vládních deficitů je existence nadměrných rozpočtů tj. rozpočtových výdajů, které nejsou kryty běžnými příjmy ale deficitem. Ve druhé části je charakterizován model, ve kterém je výše deficitu ovlivněna hospodářskou situací země, politickou stabilitou, soudržností vlády a maastrichtskou institucí. Ve třetí části jsou prezentovány výsledky empirických testů a závěry provedené analýzy.

.2 1. Efektivnost rozpočtového procesu

Rozpočet je určitou předpovědí budoucího chování: obsahuje vztah finančních zdrojů, které jsou k dispozici a lidského chování, které vede k dosažení politických cílů. Protože finanční zdroje jsou omezené, je rozpočtový proces rozhodováním mezi alternativními veřejnými výdaji.

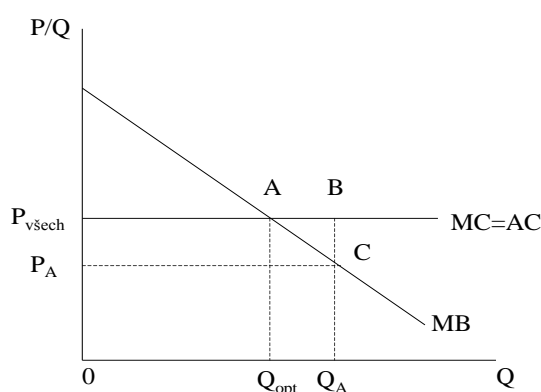
Rozpočtový proces má čtyři základní fáze: příprava a projednávání rozpočtu ve vládě, projednávání a schvalování rozpočtu v parlamentu, realizace rozpočtu v průběhu rozpočtového roku a kontrola výsledků rozpočtového hospodaření po jeho skončení.

Existují tři hlavní příčiny neefektivnosti rozpočtového procesu: fiskální iluze, sklon k deficitu a zneužití veřejných prostředků (defraudace a přebujelá veřejná správa). [VON HAGEN, HARDEN (1994)]

V této práci se věnuji podstatě prvních dvou příčin, které si jsou v mnohém podobné. V obou případech dochází k neúplnému vnímání mezních nákladů realizovaných rozpočtových výdajů, což vede k nadměrnému rozpočtu. Při fiskální iluzi dochází k nadhodnocení mezních užitků programu určeného jen pro určitou skupinu daňových poplatníků. Tento program je však financován ze všeobecných daní. Při sklonu k deficitu jsou při rozhodování nedostatečně zastoupeny zájmy budoucích daňových poplatníků. Při rozhodnutích přijímaných dnes jsou budoucí náklady příliš vysoce diskontovány.

Podstatu problému fiskální iluze a sklonu k deficitu vysvětlím na příkladu první fáze rozpočtového procesu – přípravě a projednávání rozpočtu ve vládě. K obdobné situaci však dochází i během projednávání a schvalování rozpočtu v parlamentu a při realizaci rozpočtu. Při parlamentní fázi rozpočtového procesu nejsou subjektem fiskální iluze a sklonu k deficitu ministři, nýbrž poslanci.

Obr. 1: Fiskální iluze a sklon k deficitu



Pramen: zpracováno na základě DOLLERY A WORTHINGTON (1996, str. 263)

Pozn.: Q množství veřejných služeb nabízených ministerstvem A

P/Q mezní daňové zatížení (daňová cena)

Pokud bude ministr A uvažovat mezní daňové zatížení všech voličů, bude poskytován objem veřejných služeb Q_{opt} a velikost rozpočtu bude optimální. Optimální rozpočet R_{opt} je znázorněn obdélníkem $OQ_{opt}AP_{vsech}$. V případě, že dochází k fiskální iluzi bude ministr A uvažovat pouze mezní daňové zatížení svých voličů. To povede ke snížení vnímané výše mezních nákladů z P_{vsech} na P_A a k růstu množství poskytovaného veřejného statku z Q_{opt} na Q_A . Ministr A se tedy domnívá, že velikost rozpočtu je R_A zobrazená obdélníkem OQ_ACP_A . Ve skutečnosti jsou však mezní daňové náklady stále P_{vsech} a skutečný rozpočet R má velikost OQ_ABP_{vsech} . Obdélník $Q_{opt}Q_AAB$ pak zobrazuje nadměrný rozpočet.

Situace je analogická pro sklon k deficitu. Ministr A příliš diskontuje budoucí náklady a domnívá se, že mezní náklady jsou P_A . Proto chce poskytovat Q_A veřejných služeb. Skutečné náklady tj. náklady dnešních i budoucích daňových poplatníků jsou však vyšší - P_{vsech} . Proto opět existuje nadměrný rozpočet $Q_{opt}Q_AAB$.

VON HAGEN A HARDEN (1994) se domnívají, že fiskální iluzi a sklon k deficitu lze omezit volbou vhodných rozpočtových institucí. Vliv fiskální iluze lze snížit pomocí pravidel, která dají účastníkům rozpočtového procesu, kteří nepodléhají fiskální iluzi, větší pravomoci.

Při přípravě rozpočtu ve vládě to znamená, že ministr financí, premiér nebo ministři bez portfeje mají při projednávání rozpočtu větší pravomoci. Tito ministři totiž nemají své specifické voliče, protože nemají ministerstva, která by poskytovala specificky orientované veřejné služby. To jim umožňuje vnímat mezní daňové zatížení všech občanů. To je rozdíl oproti rezortním ministrům, kteří při určování velikosti rozpočtu svého ministerstva neuvažují úplné mezní náklady, ale jen tu

část, kterou nesou jejich voliči, tj. buď příjemci veřejných služeb poskytovaných jejich ministerstvem nebo současní, nikoliv budoucí, daňoví poplatníci.

Druhou možností je stanovení pravidel, která omezí možnost rezortních ministrů prosadit vyšší (dodatečné) výdaje pro svůj resort, např. stanovení závazných ukazatelů rozpočtu na začátku jeho přípravy.

Obdobně při schvalování rozpočtu v parlamentu je potřeba omezit možnost poslanců prosadit zvýšení rozpočtu, které by přineslo užitek především voličům předkladatele pozměnovacího návrhu. Realizace rozpočtu by pak neměla být příliš flexibilní – jednotliví resortní ministři by měli mít jen omezené pravomoci při provádění rozpočtových opatření.

Sklon k deficitu lze omezit zvýšením podílu rozhodnutí obsažených ve víceletých programech. To umožňuje lepší hodnocení současných a budoucích nákladů a užitků. Jednotliví účastníci (ministři, poslanci, úředníci) si nemohou vybrat rozpočet větší než je optimální, protože víceleté plánování omezuje krátkozraké chování a znemožňuje příliš vysoké diskontování budoucích nákladů.

Fiskální iluzi a sklon k deficitu lze omezit pokud dojde určitým způsobem k prosazení společného zájmu resp. spolupráci jednotlivých účastníků. Pokud k této spolupráci nedojde, nepodaří se schválit optimální rozpočet. Na Obr. 2 je znázorněna situace věžňova dilematu, ve kterém se jednotliví účastníci rozpočtového procesu nacházejí. Jedná se opět o příklad první fáze rozpočtového procesu.

Obr. 2 Uvažování mezních daňových nákladů a velikost rozpočtu

		ministr A uvažuje mezní daňové zatížení	
		svých voličů	všech voličů
ministr B uvažuje mezní daňové zatížení	svých voličů	R^*	$R_A < R_B$
	všech voličů	$R_A > R_B$	R_{opt}

Pramen: zpracováno na základě SAMUELSON, NORDHAUS (1992, str. 209)

Pozn.: * Nash equilibrium

V případě, že oba ministři uvažují jen daňové zatížení svých voličů, je velikost rozpočtu R , pro které platí $R > R_{opt}$. Jedná se o situaci tzv. Nashovy rovnováhy, kdy se každý rozhoduje sám tak, aby maximalizoval svůj užitek bez ohledu na užitek celé společnosti.

Bude-li ministr A uvažovat pouze mezní daňové zatížení svých voličů a ministr B mezní daňové zatížení všech voličů, situace ministra B se vzhledem k situaci ministra A relativně horší a celkový rozpočet nebude společensky optimální. Proto v případě nespolečenské spolupráce obou (všech) účastníků bude každý z nich uvažovat jen mezní daňové zatížení svých voličů. Ovšem pokud oba (všichni)

ministři začnou spolupracovat a uvažovat mezní daňové zatížení všech voličů, podaří se prosadit společensky optimální rozpočet R_{opt} .

To v praxi znamená, že pokud rozpočtový proces obsahuje instituce (pravidla), které zajistí spolupráci všech jeho účastníků (ministrů, poslanců, úředníků), bude možné prosadit optimální rozpočet.

Maastrichtská smlouva jasně definovala potřebu zlepšit fiskální disciplínu v EMU, aby se zabránilo přetížení jediné měnové autority a fiskálním krizím, které by mohly mít negativní důsledky pro ostatní země.

V maastrichtské smlouvě byla stanovena konkrétní číselná kritéria povolené výše vládního deficitu a veřejného dluhu. To pomohlo vytvořit (posílit) společný zájem všech zúčastněných a umožnilo:

1. omezit fiskální iluzi jednotlivých resortních ministrů a podpořit, aby uvažovali mezní daňové zatížení všech voličů a nabízeli proto jen množství Q_{opt} veřejných služeb a aby bylo dosaženo optimální velikosti rozpočtu R_{opt} . (viz. Obr. 1)
2. přesunout se do situace kooperativní rovnováhy R_{opt} v modelu věžňova dilematu (viz. Obr. 2)

.3 2. Účinnost maastrichtské instituce

Vliv maastrichtské instituce na výši vládního deficitu a změny způsobené jejím vznikem jsem zkoumala pomocí následujícího modelu.

Výše vládního deficitu je ovlivněna především hospodářskou situací země. Hlavními faktory, které ovlivňují výši deficitu jsou náklady dluhové služby a vliv vestavěných stabilizátorů (veřejné výdaje rostou s poklesem produktu, který je doprovázen růstem nezaměstnanosti). [ROUBINI, SACHS, (1989)] Dalším faktorem je výše vládního deficitu v minulém roce, protože v průběhu jednoho roku je obtížné provést rozsáhlé strukturální reformy, které by umožnily odstranit příčiny deficitu. Jako vysvětlující proměnné jsou v modelu použity tempo hospodářského růstu, míru nezaměstnanosti, náklady dluhové služby a loňský deficit. Vysvětlovanou proměnnou je letošní deficit.

Kromě toho, jak již bylo uvedeno výše, předpokládáme, že výši vládního deficitu ovlivňuje existence instituce posilující společný zájem všech účastníků rozpočtového procesu (tj. existence maastrichtských konvergenčních kritérií). Maastrichtské instituce (MI) mají v modelu podobu dummy proměnné, která nabývá hodnoty 0 před jejím vznikem a hodnoty 1 od roku 1993.

Aby bylo možno testovat i hypotézu, že rozpočtové instituce vzniklé Maastrichtskou smlouvou omezily vliv politické nestability na výši veřejného zadlužení, uvažujeme vliv dvou politických faktorů: stability (STAB) a soudržnosti vlády (GOV).

GRILLI ET AL. (1991) se domnívají, že politický systém ovlivňuje chování vlád a způsob jakým politici váží budoucnost. Nestabilita a polarizace způsobují krátkozraké chování vlády, tzn. že vláda příliš vysoce diskontuje budoucí náklady. Nestabilita je pravděpodobnost, že vláda nebo parlamentní většina bude vystřídána a polarizace ukazuje, jak silný je nesoulad mezi různými politiky.

Polarizace způsobuje slabou (nesoudržnou) vládu, pro kterou je zadlužení reziduálním zdrojem financování, který odráží její neschopnost snížit výdaje nebo zvýšit daně. Proto dochází k posunu nepopulárních rozhodnutí do budoucnosti. Nejedná se však o záměrnou volbu, ale o neschopnost změnit existující status quo. Příčinou slabé vlády je její malá podpora v parlamentu. Soudržnost vlády (GOV) je v modelu zastoupena ukazatelem typu vlády. Jednotlivým typům vlády jsou přiřazeny hodnoty, stejně jako v ROUBINI A SACHS (1989): 0 – většinová vláda, 1 – koalice 2 – 3 stran, 2 – koalice více stran a 3 – menšinová vláda.

Při politické nestabilitě je zadlužení odkazem úmyslně ponechaným vládou pro její následovníky. Vláda ví, že nezůstane v úřadě dlouho a proto na ní břemeno veřejného zadlužení nedopadne. Voliči upřednostňují rozpočtové deficity, protože nevnímají plně budoucí náklady. S poklesem pravděpodobnosti znovuzvolení, roste vládní deficit. Politická stabilita je v modelu reprezentována průměrnou délkou funkčního období vlády (STABØ) nebo počtem změn vlády v daném roce (STABΔ).

Pomocí regresní analýzy je odhadován model ROUBINIHO A SACHSE (1989), který použili např. i DE HAAN ET AL. (1992), HAHM ET AL. (1996) a HALLERBERG A VON HAGEN (1997).

Model byl pro účely výzkumu upraven následovně:

$$d(b_{it}) = a_0 + a_1 \cdot d(b_{i,t-1}) + a_2 \cdot d(r_{it}) + a_3 \cdot d(q_{it}) + a_4 \cdot d(u_{it}) + a_5 \cdot GOV_{it} + a_6 \cdot STAB + a_7 \cdot MI + v_{it} \quad (1)$$

kde $d(b_{it})$ je rozdíl podílu veřejného dluhu na HDP v roce t a t-1, $d(b_{i,t-1})$ je rozdíl podílu veřejného dluhu na HDP v roce t-1 a t-2, $d(r_{it})$ je změna podílu nákladů dluhové služby na HDP v roce t a t-1, $d(q_{it})$ je změna tempa reálného růstu a $d(u_{it})$ je změna míry nezaměstnanosti v roce t a t-1. Institucionální proměnné MI, GOV, a STAB jsou definovány výše. Zdroje dat jsou podrobně popsány v příloze.

.4 3. Výsledky provedených testů

Test vlivu maastrichtské instituce (MI) byl proveden v několika krocích. Nejprve bylo analyzováno celé dvacetileté období 1981 – 2000. V této analýze byla maastrichtská instituce

reprezentována dummy proměnnou. Druhým krokem bylo provedení regresní analýzy dat z obou dílčích období tj. 1981 - 1992 a 1993 – 2000 a srovnání získaných výsledků.

Ve všech těchto případech byl nejprve pomocí jednoduché regresní analýzy testován vliv jednotlivých proměnných na velikost vládního deficitu. Dále byl pomocí vícenásobné regrese hledán model, který je schopen nejlépe vysvětlit závislou proměnnou tj. výši vládního deficitu.

V Tab. 1 jsou shrnuty regresní koeficienty určené při jednoduché regresní analýze pro tři sledovaná období. Jsou uvedeny pouze koeficienty významné na 95 % hladině. V závorce je uvedeno pořadí podle velikosti R^2 .

Tab. 1: Regresní koeficienty jednoduché regresní analýzy (15 zemí)

	GOV	STABΔ	STABØ	MI	d(r _{it})	d(q _{it})	d(b _{i,t-1})	d(u _{it})
1981 – 2000	0,59* (7.)	1,66** (5.)	-0,81* (6.)	-2,56** (4.)	4,64** (2.)		0,65** (1.)	1,60** (3.)
1981 – 1992	1,02** (6.)	1,79** (5.)	-1,58** (4.)	n/a	4,28** (2.)		0,69** (1.)	1,10** (3.)
1993 - 2000				n/a	4,82** (3.)		0,55** (2.)	2,55** (1.)

Pozn: ** 99 % hladina významnosti, * 95 % hladina významnosti

Získané výsledky celého analyzovaného období a období před zavedením maastrichtské instituce jsou si velmi podobné. Vliv všech tří institucionálních proměnných je v období 1981 – 1992 silnější, regresní koeficienty jsou vyšší. Zajímavější je srovnání obou dílčích období. Vliv institucionálních proměnných po zavedení maastrichtské instituce přestal být statisticky významný. Současně došlo ke změně vlivu změny nezaměstnanosti. Tento vliv je ve druhém období podstatně silnější. Domnívám se, že je to způsobenou větší stabilitou míry nezaměstnanosti po roce 1993, která je v regresním modelu kompenzována vyšším regresním koeficientem.

Druhým krokem bylo provedení vícenásobné regresní analýzy. Pomocí funkce step-wise byly určeny nejlepší regresní modely při daném počtu proměnných. Proměnné STABΔ a STABØ jsou považovány za komplementární a proto byly do modelu zařazena jen změna vlády STABΔ, jejíž vliv je statisticky významnější.

Následující rovnice uvádí model, který nabízí nejlepší vysvětlení závislé proměnné tj. vládního deficitu:

$$d\mathbb{C}_{it} = 0,29 + 0,43^{**} \cdot d\mathbb{C}_{i,t-1} + 2,43^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} - 0,29^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} + 0,80^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} + 0,75^{*} \cdot STAB\Delta - 0,39 \cdot MI \quad (2)$$

Pozn: ** 99 % hladina významnosti, * 95 % hladina významnosti, $R^2=64,2\%$

Získané výsledky potvrzují dominantní vliv proměnných charakterizujících hospodářskou situaci země na výši vládního deficitu. Tyto čtyři proměnné velmi dobře vysvětlují vývoj závislé

proměnné (ze 63 %). Jejich vliv je významný na 99 % hladině. Současně je na 95 % hladině významný i vliv politické nestability, konkrétně změny vlády STABΔ na výši vládního deficitu. Zařazení maastrichtské instituce do modelu zvyšuje, i když minimálně, jeho schopnost vysvětlit vývoj výše vládního deficitu. Vliv maastrichtské instituce však není statisticky významný.

Analýza dat za období 1981 – 2000 potvrdila, že politická nestabilita (změna vlády v daném roce STABΔ) je příčinou vyššího vládního deficitu. Zavedení maastrichtské instituce vedlo naopak k poklesu vládního deficitu.

Vliv zavedení maastrichtské instituce byl dále zkoumán pomocí srovnání vlivu vysvětlujících proměnných na výši vládního deficitu před a po jejím zavedení.

Nejlepší výsledky v období do roku 1992 nabízí model, ve kterém jsou vysvětlujícími proměnnými čtyři ekonomické proměnné a změna vlády STABΔ:

$$d\mathbb{C}_{it} = 0,16 + 0,50^{**} \cdot d\mathbb{C}_{i,t-1} + 2,46^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} - 0,18 \cdot d\mathbb{C}_{it} + 0,66^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} + 0,80 \cdot STAB\Delta \quad (3)$$

Pozn: ** 99 % hladina významnosti, * 95 % hladina významnosti, $R^2 = 63,9 \%$

Z těchto proměnných není pouze vliv změny tempa hospodářského růstu významný na 95 % hladině, kromě toho je vliv této proměnné velmi slabý. Zařazení indexu soudržnosti vlády GOV do modelu ho dále nezpřesňuje, vliv této proměnné rovněž není statisticky významný.

I v období 1993 – 2000 vysvětlují čtyři proměnné charakterizující hospodářskou situaci země dobře vývoj vládního deficitu. Zařazení institucionálních proměnných GOV a STABΔ model výrazně nezpřesňuje, vliv těchto proměnných není ani statisticky významný.

Nejlepší model uvádí následující rovnice:

$$d\mathbb{C}_{it} = 0,42 + 0,35^{**} \cdot d\mathbb{C}_{i,t-1} + 2,25^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} - 0,46^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} + 1,30^{**} \cdot d\mathbb{C}_{it} + 0,79 \cdot STAB\Delta - 0,30 \cdot GOV \quad (4)$$

Pozn: ** 99 % hladina významnosti, * 95 % hladina významnosti, $R^2 = 62,1 \%$

Z uvedených výsledků je zřejmé, že po zavedení maastrichtské instituce se snížila významnost institucionálních proměnných na výši vládního deficitu. Naopak vliv změny tempa růstu HDP je vyšší než v předchozím období a je významný na 95 % hladině.

.5 Závěr

Výsledky rozpočtového hospodaření ovlivňuje hospodářská situace země a různé institucionální faktory. Ukazuje se, že vhodné rozpočtové instituce, tj. pravidla, kterými se řídí rozpočtový proces, dokáží posílit společný zájem na udržitelném vývoji veřejných financí.

Tyto instituce omezují vliv fiskální iluze a sklonu k deficitu. Současně vhodné rozpočtové instituce dokáží omezit negativní vliv politické nestability na vývoj vládního deficitu a veřejného dluhu.

Analýza výsledků rozpočtového hospodaření v 15 členských zemích EU vliv konkrétní rozpočtové instituce (maastrichtských konvergenčních kritérií) potvrdila. Zavedení maastrichtské instituce MI vedlo k poklesu vládního deficitu.

Současně zavedení maastrichtské instituce omezilo negativní vliv politické nestability na výši vládního deficitu. Vliv proměnných reprezentující politickou nestabilitu, především změny vlády (STABΔ), na výši vládního deficitu byl po roce 1993 slabší a méně významný.

.6 Příloha

Údaje o hospodářských ukazatelích jsou čerpány z EC (2000a) a EC (2000b).

b_{it} – hrubý dluh vlády jako podíl HDP v běžných cenách, od roku 1996 v metodice ESA 95, jinak podle maastrichtské a dřívější definice

n_{it} - míra nezaměstnanosti jako procento civilní pracovní síly, definice Eurostat

r_{it} - úrokové platby vlády jako podíl HDP v běžných cenách, od roku 1996 v metodice ESA 95, jinak podle dřívější definice

q_{it} - meziroční procentní změna HDP ve stálých cenách roku 1995, v národních měnách

Údaje o počtu a složení vlád jsem pro období 1981 – 1989 převzala z DE HAAN ET AL. (1992), pro Švédsko z ŘÍCHOVÁ (1999), pro Rakousko a Finsko z www stránek vlád jednotlivých zemí. Údaje pro období 1990 – 2000 pocházejí z The Zárates Political Collections, pro Švédsko z ŘÍCHOVÁ (1999).

.7 Literatura

Alesina, A., Hausmann, R., Hommes, R., Stein, E. *Budget institutions and fiscal performance in Latin America*. 1996. NBER Working Paper 5586.

de Haan, J., Sterks, C.G.M., de Kam, C.A. Towards budget discipline an economic assessment of the possibilities for reducing national deficits in the run-up to EMU. *Economic papers*. 1992, no. 99

Dollery, B.E., Worthington, A.C. The Empirical Analysis of Fiscal Illusion. *Journal of Economic Surveys*. 1996, vol. 10. no. 3, s. 261 - 297

EC *Public finances in the EMU*. European Commission, Brussels, 2000a.

- EC 2000 *Broad Economic Policy Guidelines*. European Economy. Main edition. 2000b, no. 70
- Grilli, V., Masciandaro, D., Tabellini, G. Political and Monetary Institutions and Public Finance Policies in the Industrialised Countries. *Economic Policy*. 1991, no. 13, s. 341 - 392
- Hahm, S.D., Kamlet, M.S., Mowery, D.C. The political economy of deficit spending in nine industrialized parliamentary democracies. The role of fiscal institutions. *Comparative Political Studies*. 1996, vol. 29, no. 1, s. 52 - 77
- Hallerberg, M., von Hagen, J. *Electoral institutions, cabinet negotiations, and budget deficits in the European Union*. 1997. NBER Working Paper 6341.
- Roubini, N. and Sachs, J. Political and Economic Determinants of Budget deficits in the Industrialised Democracies. *European Economic Review*. 1989, vol. 33, no. 1, s. 903 - 938
- Řířhová, B. Komparace politických systémů. Díl II. VŠE, Praha 1999. ISBN 80-7079-107-1
- Samuelson, P.A., Nordhaus, W.D. *Economics*. McGraw-Hill, Inc., 1992. ISBN 0-07-054879-3
- Treaty establishing the European Community. Official Journal C 340, 10.11.1997, s. 173-308
- Tabellini, G. Istituzioni politiche e debito pubblico. In Artoni, R. *Teoria economica e analisi delle istituzioni*. Il Mulino. Bologna, 1993. ISBN 88-15-04158-3
- The Zárate's Political Collections (<http://www.terra.es/personal2/monolith/welcome2.htm>)
- von Hagen, J. Budgeting Procedures and Fiscal Performance in the European Communities. *Economic papers*. 1992, no. 96
- von Hagen, J., Harden, I.J. National Budget Processes and Fiscal Performance. *European Economy*., 1994, no. 3, s. 311 – 415

.8 Summary

Budgetary Institutions in the EU member Countries

Maastricht convergence criteria concerning government deficit and public debt contributed to creation of common interest in deficit reduction in countries where such consensus was until then missing and strengthened it in the other countries.

Empirical researches confirm that some budgetary institutions (i.e. rules governing preparation, approval and realisation of budget) are effective by reducing deficit in countries with some political instability. There exist some empirical support of the opinion that political instability leads to higher government deficit and public debt.

The objective of the proposed paper are to test the hypothesis, that budgetary institutions created by the Maastricht treaty reduced the impact of political instability on the level of government deficit. The hypothesis is tested on 15 EU member states in the period 1981 – 2000.